

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-46>

УДК 338.24:658.5:61

БІЛИК Вікторія

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

<https://orcid.org/0000-0002-1809-0804>

e-mail: bilyk_v@ukr.net

МЕХАНІЗМИ ЗМІЦНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИ

У дослідженні актуалізовано увагу до проблематики послаблення та, відповідно посилення потреби у впровадженні нових механізмів й інструментів державної політики зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах новітніх загроз, обумовлених негативними наслідками війни. Метою дослідження визначено удосконалення теоретико-методичних засад та методико-прикладних механізмів державної політики зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах кризи, обумовленої повномасштабною війною. Аргументовано на низькому рівні інвестиційно-інноваційної безпеки України. Охарактеризовано показники інноваційної діяльності у промисловості України, показники економіки України в рейтингу Європейського інноваційного табло у 2023 р. Наведено основні показники розвитку промислового сектору економіки України. Висвітлено результати аналізування провідних характеристик інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України. Зроблено висновок, що провідними механізмами, які доцільно реалізувати для зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах кризи, є економічний, організаційний, інституційний, ринковий, інфраструктурний та фінансово-інвестиційний.

Ключові слова: інвестиційно-інноваційна діяльність, інвестиційно-інноваційна безпека, механізми зміцнення, активізація, війна, криза, виклики, загрози, ризики.

BILYK Victoria

Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi

MECHANISMS OF STRENGTHENING INVESTMENT AND INNOVATION SECURITY OF UKRAINE IN CRISIS CONDITIONS

In the study, attention is updated to the problem of weakening and, accordingly, strengthening the need for the introduction of new mechanisms and instruments of the state policy of strengthening the investment and innovation security of the economy of Ukraine in the conditions of the latest threats caused by the negative consequences of the war.

The purpose of the study is to improve the theoretical and methodological foundations and methodological and applied mechanisms of the state policy of strengthening the investment and innovation security of the economy of Ukraine in the conditions of a crisis caused by a full-scale war. It is argued on the low level of investment and innovation security of Ukraine. The indicators of innovative activity in the industry of Ukraine, the indicators of the economy of Ukraine in the rating of the European Innovation Scoreboard in 2023 are characterized. The main indicators of the development of the industrial sector of the economy of Ukraine are given. The results of the analysis of the leading characteristics of the investment and innovation security of the economy of Ukraine are highlighted.

It is shown that in order to strengthen the investment and innovation security of the economy of Ukraine, it is necessary to work on overcoming the leading systemic problems that lead to a decrease in the level of investment and innovation security of the national economy of Ukraine. We are talking, firstly, about the deterioration of the investment climate and, secondly, about the lack of effective incentives for the activation of innovative and technological activities.

Within the framework of the policy aimed at eliminating the first problem, the leading imperatives of regulation should be: improvement of financial and economic results, increase in the profitability of operational activity and improvement of the financial and economic condition of domestic enterprises of priority types of economic activity; systematic improvement of the investment attractiveness of branches of the national economy; increasing the ability to attract modern innovative technological breakthrough innovations to the economy, etc.

Within the policy aimed at improving incentives for the development of innovative and technological activity, it is important to focus on overcoming the disparities between the technological and innovative development of Ukraine and the developed countries of the world; speeding up the pace of structural transformations of the national economic system of Ukraine and its regional socio-economic complexes, etc.

It was concluded that the leading mechanisms that should be implemented to strengthen the investment and innovation security of Ukraine's economy in crisis conditions are economic, organizational, institutional, market, infrastructural, and financial and investment.

Keywords: investment and innovation activity, investment and innovation security, strengthening mechanisms, activation, war, crisis, challenges, threats, risks.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інвестиційно-інноваційна безпека – одна з найбільш неоднозначних компонент в системі економічної безпеки держави. Відтак, в різні часи отримувала різну назву в офіційних документах вищих органів державної влади в Україні. Так, у певний час це були окремі складові, в інші періоди йшлося про науково-технічну, науково-технологічну компоненти, на тепер застосовується варіант зі поєднанням цих компонент. У будь-якому разі, інвестиційно-інноваційна безпека характеризує стан захищеності життєво важливих інтересів національної економіки від викликів, ризиків та загроз, які стосуються інвестиційної та

інноваційної діяльності. Іншими словами, – достатність (за обсягами) та раціональність (за структурою) інвестицій у національному господарстві та масштабність інноваційної і науково-дослідної діяльності, активність зі створення і впровадження інновацій. Причому, особливо актуальним є питання поєднання інвестицій в інноваційний розвиток, зокрема стратегічних галузей національного господарства.

Відповідно, від інвестиційно-інноваційної безпеки економіки залежить стан її конкурентоспроможності, а також рівень інноваційно-технологічної модернізації, який визначає ефективність більшості процесів на різних рівнях системного управління національною економікою.

При тому, як свідчать результати багатьох досліджень, стан інвестиційно-інноваційної безпеки в економіці України і до війни був не достатньо високим. Є всі підстави вести мову про те, що й у середовищі повномасштабної війни інвестиційно-інноваційна безпека економіки України лише погіршилася. Відтак, розробка нових і теоретико-методичних, і прикладних рекомендацій у цій сфері характеризується високим рівнем потреби і актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методичним та методико-прикладним аспектам регулювання інвестиційної діяльності та інноваційної активності присвячено достатньо багато уваги у сучасних наукових дослідженнях. Мова йде про численні публікації таких науковців, як О. Азарян, В. Алопій, Н. Власова, В. Лагутін, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, І. Маркіна, Б. Мізюк, А. Шубін та ін.

Враховуючи високий рівень актуальності нарощення масштабів інвестиційної діяльності та безпосередніх прямих зв'язків між збільшенням обсягів і покращенням структури інвестування та зростанням інноваційної активності, розвитком і зміцненням конкурентоспроможності національної економіки та її цілісних галузевих економічних комплексів, і концепційні положення і прикладні рекомендації щодо підтримки й стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності в економіці, у тому числі зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки держави, отримали широке поширення в дослідженнях таких науковців, як Аранчій Д., Барна М., Бланк І., Васильців Т., Гайдучкий А., Китайчук Т., Козаченко Г., Кравчика Ю., Крихівська Н., Левицька О., Лупак Р., Майорова Т., Мульська О., Панченко В., Руцишин Н., Семак Б., Чернишова Г., Штець Т. та ін.

ВИДЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Невирішеною частиною аналізованої проблеми залишається обґрунтування дієвих механізмів (відтак, й інструментів та засобів) державної політики зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах нових викликів і загроз повномасштабної війни.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є удосконалення теоретико-методичних засад та методико-прикладних механізмів державної політики зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах кризи, обумовленої повномасштабною війною.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інвестиційно-інноваційна безпека національної економіки хоча й трактується як поєднання її інвестиційної та інноваційної компонент та мала б розглядатися виключно на стику зазначених аспектів, однак у будь-якому разі її стан формують і загальні параметри інноваційної активності і загальні показники інвестиційної діяльності в системі національного господарства країни.

Відтак, з таких позицій вести мову про належний стан інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України не доводиться. Підставами для таких висновків є наступні. Так, інноваційна активність у вітчизняній економіці у 2005-2020 рр. залишалася низькою (рис. 1). До прикладу, у 2020 р. частка інноваційно активних підприємств у промисловості України становила лише 8,5 %, а частка промислових підприємств, які впроваджували інновації, – 14,9 %. Однак, при тому, частка реалізованої інноваційної продукції складала лише 1,9 % при 0,6 % витрат на інновації у загальному обсязі реалізованої промислової продукції. Важливо звернути увагу на те, що за увесь період 2005-2020 рр. частка реалізованої інноваційної продукції у загальних обсягах реалізації промислової продукції не сягала 10 %, а частка витрат на інновації у доходах промислових підприємств не перевищувала 1 %.

Таким чином, низька інноваційна активність у вітчизняній економіці призвела до того, що економіка Україна займає низькі позиції у міжнародних рейтингах інновацій (табл. 1).

До прикладу, у 2023 р. загальний індекс економіки України в рейтингу склав 31,0 за 100-бальною шкалою. При тому, гіршими були позиції за привабливістю системи досліджень (17,5), використанням інформаційних технологій (22,1), системами комунікацій (21,0), інтелектуальними активами (17,3).

У порівняння з 2022 роком погіршився загальний інноваційний індекс економіки України (на 0,7), що було обумовлено зниження таких субіндексів, як «Інноватори» (на 7,1), «Інтелектуальні активи» (1,4), «Вплив інновацій на обсяги реалізації» (1,8) та «Стійкість навколишнього середовища» (3,0).

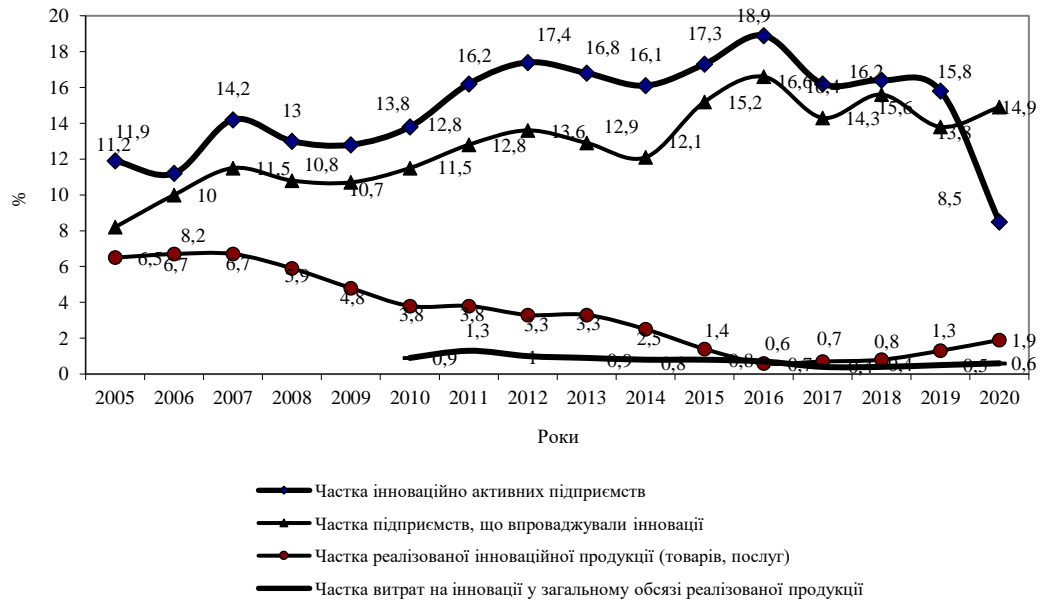

Рис. 1. Показники інноваційної діяльності у промисловості України у 2005–2020 рр.

Таблиця 1

Показники економіки України в рейтингу Європейського інноваційного тابلó у 2023 р.

Показник	2023 р.	2023/2016, +/-	2023/2022, +/-
Загальний інноваційний індекс	31,0	-0,2	-0,7
Людські ресурси	34,9	-11,0	0,0
Привабливість системи досліджень	17,5	4,2	1,7
Фінанси та підтримка	31,2	5,7	1,5
Інвестиції підприємств	31,7	-3,5	0,1
Використання інформаційних технологій	22,1	-3,7	0,0
Інноватори	0,0	-7,1	-7,1
Зв'язки	21,0	4,5	0,0
Інтелектуальні активи	17,3	1,5	-1,4
Вплив на зайнятість	72,0	-25,0	0,0
Вплив на обсяги реалізації	38,3	5,6	-1,8
Стійкість навколишнього середовища	76,7	-10,5	-3,0

Однак, низька інноваційна активність в економіці України доповнюється й проблемами в інвестиційному секторі (табл. 2), що загалом послаблює характеристики інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України. Так, для періоду 2007-2020 рр. для вітчизняної промисловості характерним став спад обсягів капітальних інвестицій (показник знизився на 40,0 в.п.). Від'ємним був притік капітальних інвестицій і у 2019 р. (на 8,8 в.п.) та у 2020 р. (на 44,1 в.п.).

Таблиця 2

Основні показники розвитку промислового сектору економіки України, 2007-2020 рр.

Індикатори		Роки								Відхилення	
		2007	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020-2007	2020 / 2007, %
Обсяги реалізованої промислової продукції	млрд грн	717,1	1065,1	1776,6	2158,0	2625,9	3045,2	3019,4	3236,4	2519,3	4,5 р.
	Темпи приросту, %	-	32,1	24,3	21,5	21,7	16,0	-0,8	7,2	-20,7 в.п.	-
Основні засоби (на кінець року)	млрд грн	644,8	1065,2	3842,5	3072,9	2454,4	3271,6	3455,8	4023,5	3378,8	6,2 р.
	Темпи приросту, %	-	13,3	98,3	-20,0	-20,1	33,3	5,6	16,4	2,0 в.п.	-
Фінансовий результат до оподаткування	млрд грн	43,7	26,8	-181,4	-7,6	87,5	154,1	166,8	-22,3	-66,0	-51,0
	Темпи приросту, %	-	-660,7	9,0	-95,8	-	1255,4	76,2	8,2	-113,4	-59,7 в.п.
Частка підприємств, які одержали збиток до оподаткування, %		33,0	41,0	27,0	27,2	28,2	27,2	27,9	30,3	-2,7 в.п.	91,8
Рентабельність операційної діяльності, %		5,8	3,6	0,9	4,2	6,8	6,3	5,5	3,9	-1,9 в.п.	0,7
Індекс капітальних інвестицій, % зміни до попереднього року		4,1	-12,5	14,9	32,2	-9,4	14,6	-8,8	-44,1	-40,0 в.п.	-

Вітчизняні промислові підприємства все в меншій мірі мають можливості аби формувати свої інвестиційні ресурси за власний кошт. Однією з причин такого становища є зниження рівня рентабельності фінансово-господарської діяльності (у 2020 р. рентабельність промислових підприємств в економіці України становила лише 3,9 %). І це при тому, що обсяги доходу вітчизняних промислових підприємств збільшувалися. Вказане є свідченням погіршення фінансово-економічної ефективності та фінансово-економічного стану підприємств промисловості.

Не високими залишалися й темпи приросту, а, відповідно, й оновлення основних засобів у промисловості України. Так, за період 2007-2020 рр. обсяги основних засобів зросли лише на 2,0 в.п., що недостатньо для належної модернізації техніко-технологічної бази у реальному секторі національного господарства.

Проявим погіршення можливостей для інвестицій промислових підприємств в економіці України залишається й низький фінансовий результат до оподаткування. При тому, у вітчизняній промисловості цей показник у 2020 р. залишався від'ємним та за весь аналізований період (2007-2020 рр.) показник зменшився на 66,0 млрд грн.

Отже як ці дані, так і результати аналізування експертних думок, дають підстави стверджувати про низькі характеристики інвестиційно-інноваційної безпеки в економіці України та її провідних і стратегічних галузях (табл. 3).

Таблиця 3

**Результати аналізування провідних характеристик
інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України**

Безпека	Напрями погіршення	Критерії – чинники погіршення
Інвестиційно-інноваційна	<i>Погіршення інвестиційного клімату</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Погіршення фінансово-економічних результатів, рівня рентабельності операційної діяльності, погіршення фінансово-економічного стану. ✓ Зниження рівня інвестиційної привабливості галузей національної економіки. ✓ Неспроможність залучати в економіку сучасні інноваційно-технологічні проривні інновації. ✓ «Відтік» іноземних інвестицій в кризові періоди.
	<i>Відсутність дієвих стимулів для інноваційно-технологічної діяльності</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Посилення дивергенції технологічно-інноваційного розвитку України та розвинутих країн світу. ✓ Сповільнення темпів структурних перетворень економічної системи. ✓ Порушення стійкості економічного прогресу на середньо- та довгострокову перспективу. ✓ Зменшення обсягів ринку інтелектуальної власності галузей економіки. ✓ Скорочення обсягів бізнес-процесів, які відбуваються зі застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, провідними проблемами, які призводять до зниження рівня інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України, залишаються погіршення інвестиційного клімату та відсутність дієвих стимулів для активізації інноваційно-технологічної діяльності.

На усунення цих проблемних аспектів слід спрямувати виважену та ефективну державну політику відносно зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки національного господарства.

Як показано на рис. 1, провідними механізмами державної політики у цій сфері мають стати:

- по-перше, економічний, орієнтований на зростання стимулів і мотивації економічних агентів, з одного боку, до нарощення обсягів та вдосконалення структурних характеристик інвестиційної діяльності, а, з другого боку, до системного здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності;
- по-друге, організаційний, покликаний вдосконалити організаційно-управлінську систему менеджменту процесами збільшення обсягів інвестування та спрямування інвестиційних потоків у сектор ДіР;
- по-третє, ринковий, інструменти якого покликані вдосконалити конкурентне середовище в національній економіці, адже викривлене конкурентне середовище не сприяє ні інвестиціям, ні здійсненню науково-дослідної та інноваційної діяльності;
- по-четверте, інфраструктурний зі завданнями істотного вдосконалення, модернізації та розвитку інфраструктури фінансово-кредитного та інвестиційного забезпечення, а також підтримки інноваційної діяльності;
- по-п'яте, фінансово-інвестиційний, що орієнтується на розвиток системи інвестиційної та фінансово-кредитної підтримки проєктів суб'єктів реального сектора економіки відносно організації та здійснення їх інвестиційних проєктів у сфері створення і впровадження передових інновацій;
- по-шосте, інституційний з цільовими орієнтирами покращення параметрів конкуренції та ведення бізнесу. Це сприятиме прозорості економічних відносин, відповідно, інвестиційного клімату, а також мотивації суб'єктів господарювання до нарощення обсягів інноваційно-технологічної діяльності.

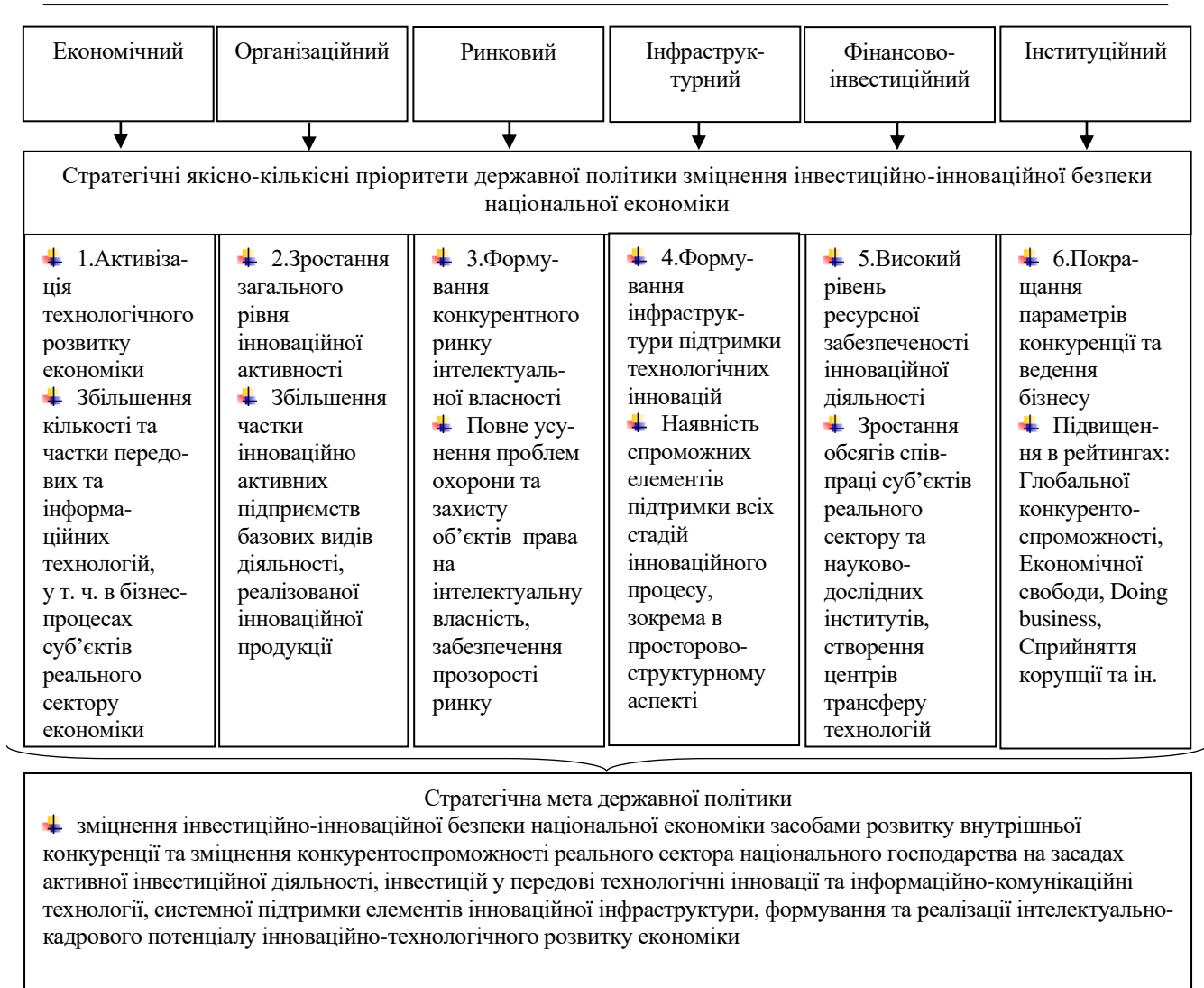

Рис. 2. Механізми, стратегічна мета та пріоритети державної політики зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах кризи

Реалізація визначених механізмів сприятиме зростанню загального рівня інвестиційно-інноваційної активності в економіці України. Йдеться про збільшення частки підприємств, які створюють та впроваджують інновації, у загальній кількості суб'єктів господарювання, підвищення рівня інноваційної активності в сегменті малих та середніх підприємств, створення нових інноваційно-активних та інноваційно-орієнтованих підприємств, нарощування обсягів виробництва інноваційної продукції та продукції, у виробництві якої застосовуються технологічні інновації, збільшення частки інноваційної продукції в загальних обсягах виробництва, збуту та експорту продукції (товарів, робіт, послуг).

Власне, інвестиційно-інноваційна безпека та в її підсумку технологічний розвиток орієнтовані на створення і впровадження нових сучасних прогресивних технологій за двома ключовими напрямками: 1) нові галузі економіки та галузі, формування і розвиток яких очікується в найближчій перспективі; 2) нові технології та технологічні рішення, які вже зараз визначають ступінь технологічного укладу економіки та над розробкою яких працюють дослідники і які ближчим часом визначатимуть рівень науково-технологічного розвитку країн.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Стан інвестиційно-інноваційної безпеки України й до повномасштабної війни залишався не достатнім. Однак, в умовах повномасштабної війни інвестиційно-інноваційна безпека України опустилася до критично низького рівня. Причиною цього є воєнні ризики, які, по суті, стали на заваді будь-яким зовнішнім інвестиціям і цей потік не буде відновлено до поки не завершиться війна, або до поки не буде ухвалене відповідне законодавство, яке врегулює питання воєнних загроз.

Однак, для зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в нашій державі слід працювати над подоланням провідних системних проблем, які призводять до зниження рівня інвестиційно-інноваційної безпеки національної економіки України. Йдеться, по-перше, про погіршення інвестиційного

клімату та, по-друге, про відсутність дієвих стимулів для активізації інноваційно-технологічної діяльності.

У межах політики, орієнтованої на усунення першої проблеми, провідними імперативами регулювання мають стати: покращення фінансово-економічних результатів, зростання рентабельності операційної діяльності та оздоровлення фінансово-економічного стану вітчизняних підприємств пріоритетних видів економічної діяльності; системне покращення інвестиційної привабливості галузей національної економіки; зростання спроможності залучати в економіку сучасні інноваційно-технологічні проривні інновації, повернення іноземних інвестицій.

У межах політики, орієнтованої на покращення стимулів для розвитку інноваційно-технологічної діяльності, важливо орієнтуватися на подолання диспропорцій технологічно-інноваційного розвитку України та розвинутих країн світу; пришвидшення темпів структурних перетворень національної економічної системи України та її регіональних соціально-економічних комплексів; нарощення темпів економічного прогресу на середньо- та довгострокову перспективу; збільшення обсягів ринку інтелектуальної власності галузей економіки; масштабування бізнес-процесів, які відбуваються зі застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Провідними механізмами, які доцільно реалізувати для зміцнення інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах кризи, доцільно визначити: економічний, організаційний, інституційний, ринковий, інфраструктурний та фінансово-інвестиційний.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються удосконалення методики аналізування інвестиційно-інноваційної безпеки економіки України в умовах повномасштабної війни.

Література

1. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю*. 2017. С. 144–147.
2. Барна М. Ю., Руцишин Н. М. Структурні характеристики розвитку економіки: системно-аналітичний зріз. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2020. Т. 1, № 12 (44). С. 23-30.
3. Бланк І. О. Фінансова стратегія підприємства. Київ, 2010. 720 с.
4. Васильців Т., Лупак Р., Васильців В. [Характеристика функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України](#). *Економічний дискурс*. 2017. № 1. С. 161-172.
5. Гайдучкий А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка та інноваційний розвиток національного господарства*. 2013. С. 119–128.
6. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>.
7. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві : монографія. Київ : Лібра, 2014. 368 с.
8. Крихівська Н. О., Чернишова Г. М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 260–264.
9. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник. Київ : ЦМЛ, 2014. 376 с.
10. Руцишин Н. М. Теоретико-методологічні засади та прикладні інструменти реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки : монографія. Львів : СПОЛЮМ, 2020. 404 с.
11. Vasylytsiv T., Mulska O., Levytska O., Lupak R., Semak B., Shtets T. [Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation](#). *Science and innovation*. 2022. № 18 (2). С. 44-58.
12. Mulska O., Levytska O., Panchenko V., Kohut M., Vasylytsiv T. [Causality of external population migration intensity and regional socio-economic development of Ukraine](#). *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18 (3). С. 426.

References

1. Aranchiy, D. S. (2017). Investment attractiveness of enterprises: essence, influencing factors and assessment of existing methods of analysis. *Problems of accounting and analytical support of business management*. 2017. pp. 144–147.
2. Barna M. Yu., Rushchyshyn N. M. (2020). Structural characteristics of economic development: system-analytical section. *Interscience. Series: Economic Sciences*. Vol. 1. no. 12 (44). pp. 23-30.
3. Blank, I. O. (2010). Financial strategy of the enterprise. Kyiv. 720 p.
4. Vasylytsiv, T., Lupak, R., Vasylytsiv, V. (2017). Characteristics of functional components of economic security of the information and communication technologies sector of Ukraine. *Economic discourse*. no. 1. pp. 161-172.
5. Gayuduky, A. P. (2013). Assessment of the investment attractiveness of the economy. *Economy and innovative development of the national economy*. pp. 119–128.
6. Kitaychuk, T. G. (2023). Investment attractiveness: theoretical analysis and influencing factors. *Economy and society*. Iss. 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>.
7. Kozachenko, H. V. (2014). Management of investments in the enterprise. Kyiv: Libra. 368 p.
8. Kryhivska, N. O., Chernyshova, H. M. (2017). Investment attractiveness of Ukraine: main problems and ways to solve them. *Economy and society*. Iss. 9. pp. 260–264.
9. Maiorova, T. V. (2014). Investment activity: educational manual. Kyiv: TsML. 376 p.
10. Rushchyshyn, N. M. (2020). Theoretical and methodological principles and applied tools for realizing the potential of the banking system in ensuring structural reform of the economy. Lviv. 404 p.
11. Vasylytsiv, T., Mulska, O., Levytska, O., Lupak, R., Semak, B., Shtets, T. (2022). [Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation](#). *Science and innovation*. no. 18 (2). pp. 44-58.
12. Mulska, O., Levytska, O., Panchenko, V., Kohut, M., Vasylytsiv, T. (2020). [Causality of external population migration intensity and regional socio-economic development of Ukraine](#). *Problems and Perspectives in Management*. no. 18 (3). pp. 426.